

Posudek magisterské práce

Kataríny Džunkové

Morfonologické rysy sanskrtu a ich slovanské paralely
v kontexte vzťahov medzi indo-iránskymi a balto-slovanskými jazykmi
Praha 2014, 92

Vedoucí práce: doc. PhDr. Svetislav Kostić, Dr.

Diplomantka se ve své práci zaměřuje na popis společných fonologických a morfologických rysů v sanskrtu a v slovanských jazycích, ale tento staví do širšího kontextu indoevropské morfonologické problematiky dvou genetických skupin, do nichž popisované jazyky patří.

Velkou pozornost věnuje dosavadnímu komparativnímu studiu sanskrtu a slovanštiny od samotných začátků evropské indoeuropistiky a o tom diskutuje v prvních šesti oddílech na téměř 45 stránkách. Takový rozsah je oprávněný, neboť by bez něj nebylo možné vysvětlit mnohé aspekty staroindické a slovanské fonologie a morfologie. Popis vývojových teorií indoevropštiny svědčí o dobře teoretické připravenosti a způsobilosti diplomantky zhostit se obtížného cíle, který před sebe staví. Uvádí a cituje téměř všechna podstatná díla autorů od 18. stol. až po ty nejnovější. Po pojednání o indoevropských jazycích (kap. 1., s. 10-12) popisuje začátky indoeuropeistiky (kap. 2., s. 12-12) a o prvních teoriích, které se přímo dotýkají pie. fonologie a dělení ie. jazyků na satemové a kentumové (kap. 3., s. 19-23).

Ve svém popisu je autorka velmi důsledná a jasná. Práce je velice čtivá jak kvůli konciznímu stylu, tak i kvůli kompozici. Kapitoly a oddíly jasně navazují na sebe. Po vydělení satemových baltoslovanských a indoiránských jazyků přistupuje k popisu fonologie a morfologie obou skupin (kap. 4. a 5., str. 23-30, 31-33). Obecně o vzájemných vztazích obou skupin píše v kap. 6. (s. 33-44), kde v kontextu pozdějších kulturních a jazykových kontaktů zvláště Slovanů a Íránců nachází ovlivňování v oblasti lexikální a mytologické.

U společných fonologických rysů slovanštiny a indických jazyků (kap. 7) podrobně popisuje vokalický a konsonantní systém a s právem tvrdí, že „niektoré fonologické procesy prebehli v slovanských a indických jazykoch zhodne, iné sa však dajú vancázom postaviť do kontrastne pozície. (s. 45). Tento moment, vidět i kontrasty v komparativní deskripci, je též velmi důležitý. Autorka pátrá zvláště po fonologických rysech, které by mohly spojovat indické a slovanské jazyky a tu vedle palatalizačních

procesů (tři druhy palatalizace), největší pozornost věnuje změnám sykavky /s/, v pozici před hláskami /i, y, u, w, r, k/, tj. tzv. Pedersenovu pravidlu *RUKI*, které se vyskytuje jen v baltoslovanštině a v indoíránsčině. Toto má i četné výjimky a jeho složitost vylučuje, že by šlo o jeho rozšíření na základě jazykového kontaktu. Závěrem je, že uvedené změny probíhaly nezávisle v indoíránských a baltoslovanských jazycích. Fonologické kontexty diplomantka popisuje dost podrobně a uvádí četné příklady.

Popis komparativní morfologie sanskrtu a slovanštiny činí zvláštní kapitolu (kap. 9., s. 62-73) a ten je proveden dle slovních druhů. Slečna Džunková se podrobně věnuje podobnostem pádových a slovesných tvarů, které prezentuje v přehledných tabulkách. Je chvályhodné, že se zde zaměřuje na některé archaické rysy slovanských jazyků, které je přibližují starým indoevropským jazykům, jako jsou např. participiální tvary a morfonologický jev reduplikace. Obecně je známo, že tento jev se podílí v morfologii latiny, řečtiny a sanskrtu, méně je však známo, že se vyskytují jeho rudimenty nejen ve staré slovanštině, nýbrž i v jednotlivých živých slovanských jazycích.

Práce oplývá četnými příklady z popisovaných jazyků a je dost ilustrativní a přehledná i po stránce lexikální, neboť shrnuje společné slovesné kořeny a pojmenovací jednotky z oblasti každodenního života (kap. 79-87).

V práci se vyskytly některé drobnější grafické chyby, např. *brahmí*, místo *bráhmí* (s. 14, pozn. 20), *Kafiri*, místo *káfirí*, tj. *káfírské jazyky* (s. 22); *ktrú*, místo *ktorú* (s. 23); *pohľad na lotyštiy*, místo *pohľad na lotyštinu* (s. 27); *tardovanými textami*, místo *tradovanými textami* (s. 31); *setumovými jazykmi*, místo *satemovými jazykmi* (s. 34); *z iánského*, místo *iránského* (s. 41) atd. Některá citovaná díla se nevyskytují v bibliografickém seznamu. Tyto však žádným způsobem nezmenšují kvalitu předložené diplomové práce.

Práci shledávám jako velmi zajímavý a originální komparativní popis slovanských a indoárijských fonologických a morfologických jevů, který si, po určitých opravách a doplnění bibliografického seznamu již citovanými jednotkami, zaslouží být publikován v knižní podobě.

Diplomovou práci slečny Kataríky Džunkové vřele doporučuji k obhajobě a hodnotím ji známkou *výborná!*